

B L Y T T I A

BIND 1

HEFTE 2

OSLO 1943

Innhold.

	Side
Størmer, Carl: Minner fra Axel Blytts forelesninger og botaniske ekskursjoner	89
Rui, Halfdan: Funn av sjeldne laver i Norge	96
Christophersen, Erling: Hanna Resvoll-Holmsen (1873—1948)	100
Norsk Botanisk Forening	103
Ekskursjoner høsten 1943	103
Kontingenget	103
Bøker til utdeling	103
Notiser	103
Tillegg og rettelser	104

Norsk Botanisk Forening.

Styre for 1943.

Konservator dr. ERLING CHRISTOPHERSEN, formann; konservator dr. O. A. HØEG, nestformann; universitetsstipendiat GEORG HYGEN, sekretær; cand. real. GUNNAR BERG, kasserer; gravør HALFDAN RUI; cand. real. MIA ØKLAND.

Foreningens formål er å fremme interessen for botanikk og øke det alminnelige kjennskap til plantene. Det holdes møter med foredrag i vinterhalvåret og ekskursjoner i sommerhalvåret. Nye medlemmer tegner seg hos formannen, adr. Botanisk Museum, Oslo, eller hos ett av de andre styremedlemmer. De som er bosatt i Trøndelag tegner seg hos konservator dr. O. A. Høeg, Videnskabs-selskabet, Trondheim. Medlemskontingennten er kr. 8.00 pr. år for ordinære medlemmer, kr. 2.50 for husstandsmedlemmer.

Blyttia.

Redaktør: konservator dr. ERLING CHRISTOPHERSEN.

Redaksjonskomité: universitetsstipendiat GEORG HYGEN, stats-mykolog dr. IVAR JØRSTAD, bibliotekar PETER KLEPPA, konservator JOHANNES LID.

Redaksjonens adresse: Botanisk Museum, Oslo.

Ekspedisjon: A. W. Brøggers Boktrykkeri A/S, Oslo 10.

Blyttia utgis av Norsk botanisk forening og kommer i kvartals-hefter som sendes til alle ordinære medlemmer. Abonnementsprisen for ikke-medlemmer er kr. 10.00 pr. år fritt tilsendt innen landet.

Minner fra Axel Blytts forelesninger og botaniske ekskursjoner.

Av

CARL STØRMER

Nu, 50 år etter, er det meget jeg har glemt fra den tid jeg som student hørte Axel Blytts forelesninger og deltok i de botaniske ekskursjoner. Matematikk og nordlys har visket ut så meget av minnene, men delvis har jeg kunnet opfriske dem ved gamle forelesningshefter og forskjellige fotografier.

Dengang jeg studerte, holdt Blytt forelesninger over Norges plantogeografi og over Brefelds soppssystem. Jeg fulgte begge forelesningsrekker. Auditoriet var et lite rum i den botaniske samling i universitetets midtbygning, 2nen etasje til venstre. I rummet stod planteesker fra gulv til tak i store hyller med galleri og trapp så man lett kunde få tak i alt. Vinduet vendte mot Carl Johan. Det store rummet innenfor var likeledes tett besatt med hyller og planteesker og med to lange bord i midten, og her satt Blytts »festemøer«, frkn. Moe, ivrig optatt med å feste de pressede planter på sine ark med gummierte papirstrimler. Innenfor dette rum igjen, nærmest biblioteket, var professor Schübelers gamle frøsamling opstilt i glasskap. Det fortelles at de kandidater som skulde op for professor Schübeler, pleide å sitte på benkene i Carl Johan og med en god kikkert merke sig de glass som Schübeler tok ut av samlingen før eksaminasjonen!

I auditoriet var plassen liten, — vi satt på stoler og kasser med notisboken i fanget eller på et bord; men vi hadde den fordel at den botaniske samling var like ved siden av oss. Tilhørernes antall var heller ikke stort, bare ca. 5. Jeg husker spesielt Olaf Hoel og Thekla Resvoll.

Når Blytt talte om Norges flora og de forskjellige floraelementer, den arktiske flora, den boreale, subboreale, atlantiske o. s. v., var han i sitt ess og det var meget spennende og ansporende å følge ham og se de pressede planter som så fortrinlig supplerte våre funn på de botaniske ekskursjoner. Vi lærte en mengde arter, visstnok henimot 1000, og hovedvekten i fordringene til eksamen lå nettopp på det plantogeografiske område. Særlig nevnte han de interessante fenomener med de arktiske kolonier på Dovre, i Nord-

land og Finnmarken, og de merkelige sprang i utbredelsen av de sjeldnere relikter i Norge, Alperne, Sibirien og på Grønland. Han kom også inn på sin bekjente teori om floraens innvandring og anbefalte tilhørerne å studere hans avhandlinger derom.

Den annen forelesningsrekke, om Brefelds soppsystem, hørte jeg også. Den var ikke så ansporende som den først nevnte, kanskje på grunn av at Blytt ikke hadde tid eller lyst til å utarbeide den så grundig. Vi hadde alle etter Blytts råd anskaffet en bok av dr. von Tavel og etter denne foreleste han ved å oversette den tyske tekst, mens vi fulgte med i våre eksemplarer. Jeg husker som igår at til slutt sa han på sin lune, elskverdige måte: »Dere forstår jo allesammen tysk, og det er jo overflødig at jeg sitter her og oversetter«, og så fortsatte han med å lese opp den tyske tekst — men til tross for det interessante emne må jeg tilstå at det virket nokså svøndyssende. Et interessant supplement til forelesningene var forresten det eksperiment vi gjorde, at vi hadde en frisk hestepære under en osteklokke i mange dager og etterhånden i mikroskopet studerte de vekslende floraer av interessante copper som etter hvert avløste hverandre på denne fruktbare »jord«bunn. Vi fant igjen mange av artene fra Tavel.

Men toppunktet av Blytts undervisning var de festlige botaniske ekskursjoner som han tok oss med på. Studentene var dengang få, så vi lærte desto mere. Ute i naturen var Axel Blytt i sitt rette element. Hans naturglede og begeistring ansporte oss til å bruke vår iakttagelsesevne og gjøre gode funn. Når vi så hadde en hvil og spiste vår niste, hadde han et utall av morsomme anekdoter, som fikk oss til å vri oss av latter. Jeg har desverre nu glemt de fleste av dem, men dengang kunde jeg dem utenad, så jeg av og til lo før pointet, for jeg visste hvad som vilde komme. Da skjedde Blytt på mig og sa at jeg måtte ikke le for tidlig, for da ødela jeg effekten! Vi hadde det godt på disse turene — jeg husker en gang vi hadde travet hele dagen i varme og støv og hvor det smakte da Blytt tok oss med til Gravesens kafé, hvor vi fikk en herlig biff med løk og en hel flaske øl til manns.

Jeg var med på omtrent alle turene fra 1892 til 1897. Jeg hadde dengang et lite kamera med mig og tok en rekke billeder av deltagerne. Da disse fotografier ikke alene gir karakteristiske bilder av Axel Blytt, men også av deltagerne, skal jeg i det følgende gjengi de beste av dem. Navnene på personene er overalt regnet fra venstre mot høire (for tilskueren). Oplysninger om de fleste av dem finnes i studenterjubileumsbøkene og i Ekrheims bok: Norges filologer og realister, Stavanger 1933.

Her er først et billede fra en tur til Tjømø i juni 1893 (fig. 1.). Deltagerne er Ove Dahl, frk. Eide, Petter Annæus Øyen, senere konservator, Blytt, Hartmann, senere rektor, fru Dahl og hr. Dahl.

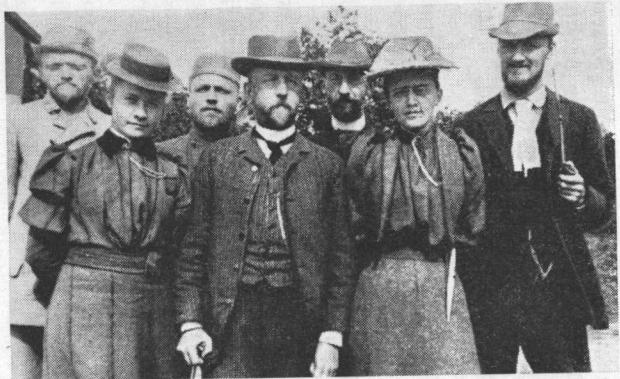

Fig. 1.

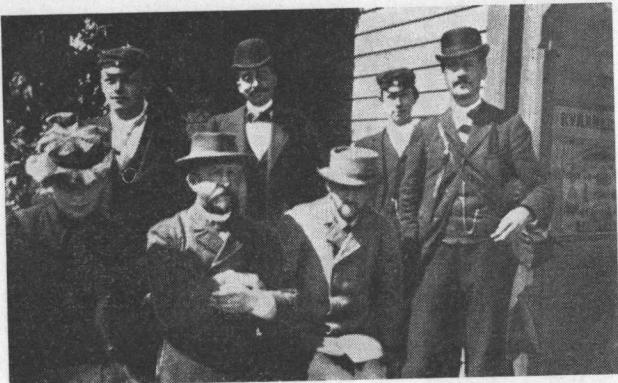

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Neste billede, fig. 2, er fra en tur til Kjerringvik i juni 1894, tatt på Tjølling jernbanestasjon. Personene er, stående: C. Størmer, P. E.W. Nyquist, Olaf Hoel, S. O. F. Omang; sittende: Emely Arnesen (zoolog), Blytt og Ove Dahl.

I Ula var vi flere ganger. Jeg husker den praktfulle sandstranden med *Eryngium maritimum* og andre karakterplanter og tjernet bak med den lille orkidé *Malaxis paludosa* blandt annet. Her er noen billeder fra en annen tur til Ula, hvor vi seilte til Malmøen ved Larvik. Jeg husker hvor festlig det var å finne den gulbrune rare orkidé *Neottia nidus avis*, hvis rot lignet et fuglerede. Vi kom over den straks vi gikk inn på øen. På fig. 3 sees seilbåten. Ombord er fra Valborg Blytt, skipperen og medhjelper, Axel Blytt, Haugerud og Olaf Hoel. Personene sees bedre på neste billede, fig. 4, med Blytt og frue i forgrunnen og skipperen med Haugerud og Hoel bakerst.

Et godt billede, også fra Ula, er det neste, fig. 5, med Thekla Resvoll, Blytt, Haugerud og Arthur Hertzberg, senere misjonær i Kina.

Et av de beste bildene jeg har er fra en tur til Jeløen i september 1893 (eller 1894?), fig. 6. I bakgrunnen står W.S. Retz, Ove Dahl, Omang, og Nyquist, og foran: Olaf Hoel, frk. Eide, Blytt, frk. Arnesen og Magnus Alfsen, senere rektor.

En tur til Ringerike i juli 1896 er også gjengitt i følgende fotografi, fig. 7, tatt på Sundvolden. Personene er A. L. Aasen, C. Størmer, Hoel, Nissen, Blytt med sin kjære pipe, og Arthur Hertzberg. Fra den turen husker jeg at jeg en ettermiddag fikk i opdrag å gjenfinne den vakre lille orkidé *Ophrys myodes*, flueblomst, ved Steensfjorden og etter en del søkning fant jeg til Blytts store glede et avblomstret eksemplar.

I det hele var det festlig å komme til Blytt med nye funn. Han frydet sig som et barn over dem, og hans glede og interesse virket høist ansporende.

Lektor Omang har meddelt mig en morsom episode fra den gang Blytt gjorde et fint funn under badning. Han skriver:

»Blytts ansikt strålte altid av begeistring, når han selv eller en av deltagerne på hans mange ekskursjoner med studentene hadde funnet en sjeldnere forekommende plante. Men jeg kommer aldri til å glemme det uttrykk av tilfredshet og lykke, som preget hans vesen den gang han hadde forvisset sig om at *Zostera nana* (*Zostera minor*) forekom innen Norges grenser. Som øienvidne kan jeg fortelle hvorledes denne plante blev opdaget i Norge.

En morgen — det var 21. august 1895 — kom Blytt innom mig og spurte om jeg vilde bli med ham på en ekskursjon ut til Asker. Det kunde selvsagt ikke bli annet enn »ja« fra min side, for jeg hadde for lengst erfaret både hvor lærerikt og hvor hyggelig

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 7.

Fig. 8.

og morsomt samværet med ham var, så gjennem kameratslig som han alltid viste sig overfor oss studerende. Vi reiste med toget til Sandviken og fikk derfra båtskyss ut til Brønnøen. Blytt var slik at han neppe kunne se vann uten å få lyst på en dukkert. Så også nu, da vi vandret langs stranden i strålende solskinn. Mens jeg hadde funnet *Ophioglossum* og stod interessert optatt av denne plante, som jeg ikke før hadde truffet på, rev Blytt i en fart av sig klærne, og kastet sig ut i sjøen. Efter en dukkert blev han stående ute i sjøen med nevene fulle av sjøgress; han pillet noe ut av dette, så jeg, som han betraktet med spent interesse. Så kastet han bundter av dette sjøgresset inn på stranden til mig, ropte at han visstnok hadde funnet *Zostera minor*, og idet han som kjennemerke angav »sped, med utrandet bladspiss«, anmodet han mig om å sortere ut eksemplarer av den. Sjøgressbundtene bestod nemlig for den vesentlige del av *Zostera marina*. Med et anselig materiale av planten reiste vi tilbake til byen. Jeg blev med ham op på hans kontor i Universitetets midtbygning, hvor han ved sammenligning med annet materiale og literatur fikk konstatert at det var *Zostera minor* han hadde funnet. Nærmeste kjente voksested var i Bohuslän, sa han.«

Soppturene om høsten var også høist interessante, og her var det lettere å gjøre fine funn. Thekla Resvoll har vært så elskverdig å la mig få offentliggjøre et fotografi som hun hadde fra en sopptur til Sandviksåsen i oktober 1897 (fig. 8). Jeg hadde i opdrag å lave stekt sopp til formiddagsmat og hadde med spiritusapparat, stekepanne, smør, salt og pepper, og det smakte herlig med rundstykker og portvin til. Personene er: Thekla Resvoll, C. Størmer, Blytt, Ove Dahl, Asta Lundell og student Fadum.

Den minnerikeste sopptur jeg har vært med på var forresten en lang tur med Blytt alene, fra august til oktober 1897. Blytt vilde gjerne at jeg skulde bli botaniker og tok mig med på denne turen. Vi begynte i Flekkefjord og fortsatte i omegnen av Bergen; en 14 dagers tid var vi på Solstrand i Os, og til slutt endte vi på den herlige ø Svanø i Søndfjord.

Hattsoppene var lite undersøkt i disse trakter, og vi fant over 40 arter nye for Norge, derav ikke mindre enn 18 på Svanø. Jeg selv slumpet over en hel del, blandt annet over en ekte blomkålsopp, *Sparassis crispa*, på Svanø. Jeg husker Blytts begeistring da jeg kom til ham med det funnet!

I begynnelsen av turen spiste vi alltid middag i det fri. Blytt medbragte rundstykker og portvin og jeg smør, salt og pepper og fungerte som kokk, og vi lavet oss de herligste soppretter. Når vi kom hjem fra turene, lånte Blytt de største bord han kunde finne og der bredte han sig utover med alle soppfunnene og den nødvendige literatur, — og med sin kjære pipe i munnen drev

han på med bestemmelser av artene til langt på kveld. Jeg husker han hadde medbragt et nydelig illustrert verk av Saccardo i mange bind.

Snart efter denne minneverdige tur tok jeg min embedseksamen, sommeren 1898. Så tjente jeg min verneplikt på Oscarsborg og der fikk jeg høre den sørgelige nyhet at Axel Blytt var død. Det kom rent uventet og gjorde et voldsomt inntrykk på mig — jeg følte opriktig sorg. Nu hadde jeg ikke lenger den lune, sympatiske lærer og gode venn, som jeg kunde gå til med mine botaniske funn, og det blev ikke så morsomt å botanisere lenger. Snart etter reiste jeg til Paris og studerte matematikk, og botanikken kom mere på avstand. Men hvad jeg hadde lært, var ikke forgjeves. Mange år senere var jeg igjen på festlige og spennende botaniserturer, men denne gang med mine tre gutter.

Nu var jeg lærer og de elever, og vi hadde det ubeskrivelig hyggelig sammen. Hvad Blytt hadde lært mig, fortalte jeg videre, og botanikken blev for den enes vedkommende hans interesse for livet. Minnene om Axel Blytt blev igjen levende, og jeg har alltid bevart dem som noe av det verdifulleste jeg har oplevd.

Funn av sjeldne laver i Norge.

Av

HALFDAN RUI

Nedenfor redegjøres for en del lavfunn fra de siste årene. Det er dels arter der er nye for Norge, dels arter der er så sjeldne, at meddelelse om nye funn er av interesse. Jeg har mottatt opplysninger av cand. real. Eilif Dahl, dr. Gunnar Degelius, fil. lic. T. E. Hasselrot og dr. A. H. Magnusson.

Dermatocarpon rivulorum (Arn.) DT. & Sarnth.

Denne lav, som tidligere her i landet bare er angitt fra Knutshø i Opdal (Dahl 1938, p. 127) fant jeg i august 1939 tre steder i Blåberget nord for Strandevann i Hol (Buskerud). Det første funn var på flate stener i en typisk flombekk, sydvendt, 1460 m o. h. Bekken er vannførende bare i sneløsningen og etter regnskyll, og laven kan her periodevis utsettes for intens varme og tørke. Dette er vel kanskje grunnen til at eksemplarene gjennomgående var små. De var for det meste polyphylle. Den vokste i selskap med en *Staurothele (clopimoides?)* og *Dermatocarpon Arnoldianum*. Videre, i samme høyde, under foten av toppen mot øst, på fuktige vitrete svaberg. Også her i selskap med *D. Arnoldianum*. Dernest, på en fuktig klippe ca. 1600 m o. h.

15. august 1941 fant jeg den igjen i store mengder lengre nord i Hol, ved Haldalshovde, 1560 m o. h. Den vokste her, som på Knutshø, på flate stener direkte i en stilleflytende smeltevannsbekk. 17. august 1942 fant jeg den også lengre vest, nemlig i Aurland, vest for Kongshellervatn, 1470 m o. h., under samme forhold som foregående funn. For det meste små og sterkt polyphylle eksemplarer.

Eilif Dahl fant den i august 1941 i en smeltevannsbekk i Hemsedal, rett opp for Kvannegrøvstølen, ca. 1500 m o. h., samt i Vang (Opland), ca. 2 km nordøst for Storbøteggen, ved et litet tjern ca. 1600 m o. h., også her i en smeltevannsbekk. Sommeren 1942 fant han den på to steder i Rondane: Skagsnebbtjern i Stygghø (Dovre), og Illmanndalen, sydøst for fremre Illmanntjern (Sel).

Både Eilif Dahl og jeg har inntrykk av at *D. rivulorum* foretrekker skifrig underlag.

Dermatocarpon Arnoldianum Degel.

Sammen med *D. rivulorum* på de to første finnestedene i Blåberget fant jeg en lav, som til en viss grad lignet *D. rivulorum*, men som allikevel måtte være noe annet. Jeg bestemte den til *D. Arnoldianum*, og dette har jeg senere fått bekreftet av dr. Degelius. Laven er allerede i forrige århundre samlet i Alpene, men ble først beskrevet av Degelius (1934, p. 157) på grunnlag av eksemplarer samlet i 1922 av Ivar Söderberg ved Store Haldde i Kåfjord i Alta. Senere er den funnet i Norge av Degelius i Nord-Rana (Umbukta, sjøstranden, 531 m o. h., 7. august 1937) og av Sten Ahlner i Nord-Trøndelag (Nordli: Eidet, stener ved Laksjøen, 392 m o. h., 9. august 1938). Jeg fant den igjen 29. juli 1940 i Hol (Buskerud) på fuktige klipper over uren mot syd på Iungdalsnut, 1200 m o. h. De svenske funn, som alle ligger i det nordlige Sverige, er publisert av Sten Ahlner (1938, p. 5). Funnet i Blåberget er derfor av særlig interesse, da det er det første sønnenfjells.

I motsetning til *D. rivulorum*, som, etter det man hittil kjenner til den, er strengt alpin, har *D. Arnoldianum* en ganske stor vertikal utbredelse. I Norge er den funnet fra 1460 m o. h. i Blåberget, til 400 m o. h. i Nordli, hvor det er nåleskog. Noen av de svenske voksesteder ligger også i nåleskogen, som f. eks. Dimforsen i Vilhelmina (Sten Ahlner i 1937).

Habituelt skiller *D. Arnoldianum* seg fra *D. rivulorum* ved at den er meget tykkere og stivere. Ifølge Degelius l. c. er *D. Arnoldianum* 0,4—0,7 mm og *D. rivulorum* 0,1—0,3 mm tykk. Selv i fuktig tilstand brister *D. Arnoldianum* lett når man skal brette den ut under pressingen. Den er lysere av farve, særlig på undersiden, der til dels er semskeskinnfarvet, og — bortsett fra de tydelige årer — ligner mest på *D. minutum*. Den har tettere og finere årer på undersiden enn *D. rivulorum*.

Stereocaulon farinaceum H. Magn., ny for Norge.

Denne laven ble første gang funnet i 1919 av lektor Magnusson i Vassitjåkko i Torne Lappmark, på jord i alpine trakter, ca. 600 m o. h. (Magnusson 1926, p. 72). Den er siden funnet 2 ganger i Norge: 17. august 1937 av fil. mag. T. E. Hasselrot på en blokk i den subalpine bjørkeskogen ved Oksfjellelven i Sør-Rana, ca. 1 km fra munningen i Græsvatnet; den vokste her på og blandt mose, og var av en brunere farge enn Magnussons type-eksemplar. I august 1938 fant jeg den ved Maristuen på Filefjell, 800 m o. h. Den vokste meget sparsomt i veigrusen på broen over Oddedøla, i selskap med *Peltigera spuria* f. *erumpens*. Tross de få kjente finnesteder, er den vel neppe så sjeldan, da den på grunn av sin minimale størrelse og grå, uanselige farge er lett å overse.

Cornicularia odontella (Ach.) DR.

Denne i Norge tilsynelatende så sjeldne lav, der første (og inntil nylig eneste) gang ble funnet på Kolsås i Bærum for 50 år siden (se Lynge 1921, p. 186), hvor den fremdeles finnes, er i det siste funnet på lokaliteter så langt fra hverandre at den tross de få funn må være forholdsvis alminnelig.

Jeg fant den 13. april 1938 ved Skogstad hotel i Vang (Oppland), på en fjellknaus rett over veien, 600 m o. h. Den vokste her som isolerte nøster direkte på stenen blant Umbilicariaceer. Så fant jeg den i august 1939 ved Strandevann i Hol (Buskerud), på store stener nær stranden, 960 m o. h. Her vokste den spredt, blant moser og andre laver. De fleste eksemplarer fra dette finnested er sterkt sorediøse (var. *sorediata* DR.). Finnestedet blir ved den nær forestående oppdemming av Strandevann satt under vann. 13. august 1942 fant jeg den i Hol, ved Iungsdalen turisthytte, 1100 m o. h., på en stor blokk. Den vokste her likeledes i store tette nøster blant andre laver.

Den er av Eilif Dahl funnet fertil på Kolsås. Th. Fries' funn fra Vågå er ifølge Du Rietz (1926, p. 37), ikke *C. odontella*, men må føres til *C. aculeata*.

Cetraria pinastri (Scop.) S. Gray var. **soralifera** A. Zahlbr.,
ny for Norge.

Denne eiendommelige og vakre varietet av *C. pinastri* (= *C. caperata* (L.) Vain.) fant jeg sommeren 1939 ved Strandevann i Hol (Buskerud). Den vokste her spredt, men med stor utbredelse, langs hele nordre langside av vannet, fra stranden (950 m o. h.) til 1030 m o. h. Jeg fant et eksemplar på *Juniperus*, men for øvrig vokste den på litt større stener og stengjerder, helst nær bekker og annen fuktighet. Et eksemplar i min samling har 2 meget små apotecier. Den er med sine kuleformete, intenst gule soral meget iøynefallende, og skulde ikke lett kunne overses. Eiendommelig er fargeforskjellen mellom kantsoralen, der har lavens litt gulgrønne farge, og de kuleformete soral som har en intens, rent gul farge. De kuleformete soral er i stand til å overleve laven. Jeg fant eksemplarer hvor selve laven var død, men soralene lyste like friskt. 8. august 1941 fant jeg den igjen i de samme trakter, lengre vest, ved stien på nordsiden av Vierbotvatn, 1063 m o. h. 7. august 1942 fant jeg den ved Vardeberg i Ål, på stener i en storstenet, varm, sydvendt ur i bjerkeskog, 780 m o. h.

Ifølge Hillmann (1936, p. 275) er den kjent fra følgende 4 steder: Sakkauer Tauern i Østalpene, på *Larix* (E. Frey); Unterengadin, Schweiz, på trestubber, 1800—1900 m o. h. (E. Frey); Grimselfjellet i Schweiz (Herb. Schaeerer); og fra øen Miquelon,

syd for New Foundland (Herb. München). Nylig er den også funnet i Sverige i Åsele Lappmark (se Santesson 1942, p. 475).

Funnet fra Strandevann vil etter krigen komme i Magnussons exsiccat (Lichenes Selecti Scandinavici Exsiccati).

Cetraria pinastri (Scop.) S. Gray var. **trabinella** Hepp, ny for Norge.

Denne nokså tvilsomme varietet av *C. pinastri* fant jeg i august 1939 sammen med foregående på et stengjerde ned for Strandevann turisthytte, 960 m. o. h. Den vokste på sten meget skyggefullt innunder en annen sten. I omegnen av Oslo har jeg senere funnet den flere steder: Voksenkollen, desember 1941, 500 m o. h., i utkanten av en myr, sydeksponert på furustamme 0.5 m over jorden; mars 1942 på en bjerk nedenfor Holmenkollen restaurant, 1,5 m over jorden, nordeksponert; og ved Kringsjå, februar 1942, på rogn. Eilif Dahl har funnet den i mars 1941, rett op for Bitustølen i Rauland, på et gammelt setertak sammen med vanlig *C. pinastri*.

C. pinastri var. *trabinella* kan vel neppe betraktes som en god varietet, men snarere som en optimumsform av den vanlige *C. pinastri*. Hovedarten optrer jo ofte med taklakte lober, og når disse da blir tettstille og oppadbøyde som de gjerne er, blir bare kantene synlige. Med rikelig kantsoral flyter det hele sammen til en sammenhengende skorpe. Hepps eget eksemplar (Die Flechten Europa's, Nr. 842; se også Hillmann 1936, p. 275) er nettopp et sådant eksemplar med, såvidt jeg kan se, utelukkende kantsoral. *C. pinastri* har jo også ofte diffuse overflatesoredier ved siden av den alltid nærværende kantsoral, og disse kan også hjelpe til å danne varieteten *trabinella*. Der kan forekomme alle mellomformer mellom hovedart og varietet, så det blir en skjønnssak hvorvidt de skal føres til varieteten eller ikke.

Litteratur.

- Ahlner, Sten: Weitere Beiträge zur Strauch- und Laubflechtenflora von Åsele Lappmark. Arkiv f. bot., 29 A, nr. 9, Sth. 1938.
- Dahl, Eilif: Interesting Finds of Lichens in Norway. Nytt mag. f. naturv., 78, Oslo 1938.
- Degelius, Gunnar: Über Dermatocarpon rivulorum (Arn.) DT. & Sarnth. und D. Arnoldianum Degel. n. sp. Nytt mag. f. naturv., 75, Oslo 1934.
- Du Rietz, G. E.: Vorarbeiten zur einer »Synopsis Lichenum«. I. Die Gattungen Alectoria, Oropogon und Cornicularia. Arkiv f. bot., 20 A, nr. 11. Sth. 1926.
- Hillmann, Johannes: Parmeliaceae. Rabenhorsts Kryptogamenflora, IX, 5. Abt., 3. Teil, Leipzig 1936.
- Lynge, Bernt: Studies on the Lichen Flora of Norway. Skr. vid.-selsk. Kra. 1921. I. M.-N. kl., nr. 7, Kra. 1921.
- Magnusson, A. H.: Studies on boreal Stereocaula. Göteborgs kungl. vetensk.-o. vitterh.-samh. handl., 30, nr. 7, Gtb. 1926.
- Santesson, Rolf: Cetraria pinastri var. soralifera (Frey) Zahlbr. funnen i Sverige. Svensk bot. tidskr., 36, Sth. 1942.

Hanna Resvoll-Holmsen.

(1873—1943)

Minnetale holdt på årsmøtet 30. mars 1943.

Av

ERLING CHRISTOPHERSEN

Det var ikke uventet at budskapet om Hanna Resvoll-Holmsens bortgang kom til oss. Hun hadde i flere år lidt av en smertelig sykdom, osteomalaci, som hadde tæret på hennes legeme slik at hun i den siste tid bare var en skygge av seg selv. Hun døde den 18. mars, 69 ½ år gammel. Døden kom til henne som en befrier.

Hanna Marie Resvoll-Holmsen var født i Vågå den 11. september 1873. Hennes foreldre var bankkasserer, senere ekstraskriver i Justitsdepartementet Hans Resvold (1824—1908) og Julie Martine Deichman (1831—1902). Sine første barneår tilbragte hun i Vågå, men da hun var i 5-årsalderen flyttet foreldrene til Kristiania. Her gikk hun først på Amundsens pikeskole og senere på Den nye middelskole for piker, hvor Sig. Thor var hennes første lærer i botanikk. Tolv år gammel gjennomgikk hun en alvorlig sykdom som tvang henne til å avbryte skolen. Sine interesser i de etterfølgende rekonesentår sammenfatter hun selv i »Studentene fra 1902« slik: »... blomster og trær og ensomme vandringer i Vestre Aker samt lesning av klassisk og filosofisk litteratur, latin, Asbjørnsen etc.« Etter syv års forløp kunne hun igjen begynne skolen og tok middelskoleeksamen etter ½ års skolegang. De etterfølgende år underviste hun på Qvams og Sylows skoler, vesentlig i naturfag. Hun giftet sig i 1894, men ekteskapet var, som hun selv skriver, ulykkelig og ble senere opplest. I 1902 tok hun latinartium på Otto Anderssens skole, »hvor Schreiners latinske grammatiskk, Ovid, Virgil og Horats var min yndlingslesning.«

I studiérene ved universitetet er det Helland og Øyen, Collett og Geelmuyden som hun har satt mest pris på. Men særlig Helland. Det var kamp-

naturen i ham som vakte hennes beundring, ikke minst kampen for våre nasjonale verdier og vår nasjonale rett. Hun var også selv en glad kampnatur, ferdig til å bryte en lanse for enhver rettferdig sak. Ellers er det bemerkelsesværdig hvor lite hun berører botanikken i sine selvbiografiske nedtegnelser fra skole- og studieårene. Riktig nok skriver hun at hun helt fra den første tid hun kan minnes har følt seg knyttet til naturen, men ellers er det de klassiske fag som særlig synes å ha fanget hennes interesser. Først litt etter litt kommer hun gjennom realfagene inn på botanikken, og det ligger nær å tro at det er hennes eldre søster Thekla som har hatt betydning for hennes utvikling i denne retning.

Hun giftet seg i 1909 med senere statsgeolog dr. Gunnar Holmsen, og fullførte matematisk naturvidenskapelig embedseksamen året etter. Da hadde hun allerede noen år i forveien foretatt sine første videnskapelige undersøkelser, nemlig som deltager i Gunnar Isachsens avdeling av Prins Albert I av Monacos ekspedisjon til Spitsbergen i 1907. På egen hånd reiste hun til Spitsbergen også den følgende sommer for å supplere sine iakttagelser, og hennes første avhandling kom i 1909: »Om jordbundsstrukturer i polarlandene og plantenes forhold til dem.« Hun legger allerede her fra begynnelsen av sin økologiske innstilling for dagen, en innstilling som har fulgt henne gjennom hele hennes forskergjerning, og som har båret de rikeste frukter. Også overfor menneskene har hun hatt denne innstilling. Hun skriver i studenterboken: »Menneskene lærte jeg først å holde av i sin almindelighet etter at jeg fikk glimt inn i forståelsen av den natur de lever under og av de lover som styrer denne natur.«

Hovedresultatet av hennes Spitsbergen-studier kom i 1913: »Observations botaniques«, et stort arbeide som inneholder en rekke for Spitsbergen nye arter samt studier over plantesamfunnene. Undersøkelsen av et torvlag på jordbunnssisa ga interessante fossilfunn. I flere mере populære avhandlinger har hun også skildret Spitsbergens flora og vegetasjon, og i 1927 kom »Svalbards flora« fra hennes hånd.

Det er imidlertid studiet av Norges plantevækst som Hanna Resvoll-Holmsen har viet den største del av sitt forskerliv. Hun var den første her i landet som anvendte Raunkiærers stikkprøvemetode til statistisk analyse av plantesamfunnene, en metode som i høy grad har virket befruktende på plantesamfunnsforskningen hele verden over. Sitt første arbeidsfelt i Norge valgte hun i traktene nær sin hjembygd, ved Tessevatn i Lom. Avhandlingen herfra er imidlertid preget av usikkerhet i analysen, uten den forhånds avgrensning av mest mulig rene vegetasjonstyper som er en forutsetning for den måte hvorpå metoden ble brukt. I sine senere vegetasjonsmonografer fra Målselvdalen, Foldalsfjellene og det østenfjellske Norge vokser hun imidlertid raskt med oppgavene, og hun har her samlet et overordentlig rikt materiale til forståelsen av våre alpine og subalpine plantesamfunn. Hadde hun kombinert Raunkiærers statistiske metode med metoder for beregning av dekkningsgraden for de forskjellige arter hadde materialet vært ennu mere verdifullt. Til gjengjeld nøyet hun seg imidlertid ikke bare med den rene statistiske sosiologi, men hadde stadig de økologiske forhold for øye. Særlig er dette fremtredende i den siste og største avhandlingen av denne type, vel hennes mest betydelige arbeide, »Om fjeldvegetationen i det østenfjellske Norge.« Den inneholder en rekke verdifulle økologiske iakttagelser, særlig om fjellgrunnens og snedekkets betydning for vegetasjonen. Hun har også fått et fast grep på plantesamfunnene, med særlig fremhevning av det fysiognomiske — livsformen og samfunnsformen.

På et annet område har hun også ydet tallrike og viktige bidrag, nemlig til forståelsen av våre skogers biologi. Professor Warming uttaler om de første og viktigste av disse avhandlinger at de er »prægede af den samme Sagkundskab, lagttagelsesevne og forstandige Behandling af de store statistiske Arbejder, og de er som andre, mере populære Arbejder af hende skrevne i et formfuldt, ofte poetisk Sprog, som maa fængsle Læsere og Tihørere.«

Hun var en glimrende fotograf, ikke bare teknisk sett, men med en sjeldent sans for å få frem det essentielle. Hennes avhandlinger er derfor illustrert med en rekke herlige og instruktive fotografier. Vi skal få se et utvalg av hennes fargelysbilleder her i aften, idet statsgeolog Holmsen har vært så elskværdig å ville vise dem frem.

Hanna Resvoll-Holmsens innsats for naturfredningssaken i Norge er vel kjent i vide kretser. I en lang rekke avhandlinger og avisartikler, i dikt og i foredrag har hun gjort seg til talstmann for beskyttelsen av våre naturheter. Særlig aktiv var hun i diskusjonen om reguleringene av Gjende og Bygdin, og hun holdt i den anledning også foredrag for stortingets skog- og vassdragskomité. Hun var medlem av styret i Landsforbundet for naturfredning i Norge, og i årene 1928—1931 redaksjonsekretær og faktisk redaktør av »Norge — Tidsskrift om vårt land«, som delvis ble utgitt av Østlandske kretsforening for naturfredning i Norge.

I 1915 ble hun knyttet til universitetet som universitetsstipendiat, og i 1921 ble hun utnevnt til dosent i plantogeografi. I denne stilling virket hun til oppnådd aldersgrense i 1938. Mange som er her til stede vil med glede huske hennes undervisning i Norges flora. Hennes mangeårige erfaring som lærer helt fra ungdommen av hadde utviklet hos henne en sikker pedagogisk sans. Og hennes varme kjærlighet til naturen gjorde at plantekunskapen aldri ble tørr og kjedelig. Man lærte virkelig plantene på hennes forelesninger og på ekskursjonene vår og høst. Hennes botaniske huskevers er jo berømte; de har moret oss — og vi har husket dem!

Men hennes lyriske åre fløt ikke bare gjennom florås rike. Under tittelen »I tidens løp« har hun samlet en rekke dikt, hyldningsdikt til menn og kvinner hun beundret, men også innlegg i dagens strid, gjennomvevet av begeistrede nasjonalfarvede strofer.

Hun var korresponderende medlem av Finska Forstsamfundet og medlem av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo.

Hanna Resvoll-Holmsen var en ildsjel. Hun sparte aldri seg selv, var aldri redd for bryderi, og gikk med glød inn for de oppgaver hun satte seg. Hun var besjelet av en dyp og varm kjærlighet til Norges natur, og hennes forskergjerning har båret rike frukter både til forståelsen av vår natur og til dens bevarelse.

Vi minnes henne i beundring og takknemlighet for hvad hun har utrettet, og vi hedrer hennes minne ved å reise oss.

Norsk Botanisk Forening.

Ekskursjoner høsten 1943.

1. Torsdag 26. august til Tjernsrudtjernet i Bærum. Møtested Tjernsrud st., Kolsåsbansen kl. 17 (vogn fra Nasjonalteatret kl. 16⁴⁰).
 2. Søndag 5. september til Norges Landbrukshøgskole, Ås. Tog fra Oslo Ø. (lokalbanen Ski—Ås) kl. 9¹⁰.
 3. Søndag 19. september til Østensjøvann. Fremmøte ved Østensjøbanens endestasjon (Oppsal) kl. 10 (vogn fra Østbanen kl. 9⁴⁰).
 4. Søndag 3. oktober sopptur. Fremmøte på Oslo Ø., venteværelset for lokalbanen Ski—Ås kl. 9.
- Styret beklager meget å måtte meddele at der på grunn av de vanskelige reise- og innkvarteringsforhold ikke har vært mulig å arrangere en lengre sommerekskursjon i år.

Kontingenten.

De medlemmer som ennå ikke har betalt kontingensten for 1943, kr. 8,00 pr. medlem (2,50 for husstandsmedlemmer) besnarest sende beløpet pr. post anvisning til kassereren, cand. real. Gunnar A. Berg, Botanisk Laboratorium, Blindern. På grunn av papirrasjoneringen vil kvittering heretter ikke bli utsendt. Postkvitteringen gjelder som medlemsbevis. Nesten hefte av *Blyttia* vil kun bli sendt til de medlemmer som er à jour med kontingensten.

Bøker til utdeling.

Norsk Botanisk Forening har noen eksemplarer av følgende bøker som står til medlemmenes disposisjon:

Asbjørn Ordning: Årringanalyser på gran og furu. Oslo 1941.

Hanna Resvoll-Holmsen: Om planteveksten i de vestre mjesbygder Vardal, Biri og Toten.

Bøkene kan erholdes gratis mot innsendelse av porto (kr. 0,25 for Ordings, kr. 0,20 for Resvoll-Holmsens) til formannen, adr. Botanisk Museum, Oslo.

Notiser.

Professoratet i botanikk ved Norges Landbrukshøgskole. Amanuensis dr. philos Gunnar Ålvik er fra begynnelsen av undervisningsåret 1943—44 konstituert som professor i botanikk og bestyrer av botanisk institutt ved Norges Landbrukshøgskole.

Doktordisputas. Forsøksleder cand. real. Håkon Robak forsvarte 11. mai sin avhandling »Cultural Studies in some Norwegian wood-destroying Fungi« for den filosofiske doktorgrad, og er kreert til doctor philosophiae. Bedømmelseskomitéen bestod av statsmykolog dr. Ivar Jørstad, professor dr. Henrik Printz og dosent dr. A. E. Traaen. Dosent Traaen og statsmykolog Jørstad fungerte som ordinære opposenter. Prøveforelesningene ble holdt 7. mai over oppgitt emne: »Om spaltning av cellulose ved bakterier« og 8. mai over selvvalgt emne: »Det biologiske grunnlag for dannelsen av ondartede svulster hos planter og dyr«.

Hovedfagseksamen i botanikk ved universitetet. Følgende kandidater har fullført embedseksamen i vårsemestret 1943 med botanikk som hovedfag: Knut Bjørn Hauge (Makrovegetasjonen i en del vann på vestsiden av Mjøsa), Håkon Tesaker (Undersøkelser over makrovegetasjonen i en del vann i Oslo Nordmark) og Knut Frog Ødegård (De økologiske virkninger av kloakkforurensning med særlig henblikk på giftvirkningen. Sammenliknende forsøk over marine fytoplanktonalgers giftresistens).

Oppgaver til bifagseksamen i botanikk ved universitetet. I vårsemestret 1943 ble gitt følgende oppgaver: 1. Kvelstoffernærings og kvelstoffomsetning hos høyere planter. 2. Brunalgene (Phaeophyceae).

Tillegg og rettelser.

Jens Holmboe: Mathias Numsen Blytt.

I tilknytning til omtalen av *Blyttia suaveolens* nederst på side 9 har Per Størmer velvilligst meddelt meg følgende: Av Endlicher ble 1840 navnet *Blyttia* også gitt til en levermoseslekt, som senere har hatt en sterkt vekslende skjebne. Men ennå i vår tid brukes navnet iallfall av flere ansette bryologer, deriblant Gams (1940), om en europeisk art, *B. Lyellii* (Hook.) Lindenb., som for øvrig ikke er påvist hos oss.

Rettelse: på side 5 midt på siden står 1865, skal være 1805.

Jens Holmboe.

Rolf Nordhagen: Axel Blytt.

På side 46, linje 15 ovenfra står autorativt, skal være autoritativt. Etter teksten til figurene 19, 20 og 21 skal stå: Etter Holmboe 1927. I teksten til fig. 23 står stammer, skal være stammen.

BOTANIKK OG FLORA

- Hans Bøyum . . . : PLANTELÆRE. Illustrert. Pris kr. 8,96.
- O. A. Hoffstad . . . : FLORA FOR SKOLER. Med 192 bildeider. 8. oppl. Innb. kr. 8,58.
- Ove Arbo Høeg . . . : PLANTEANATOMI. Illustrert. Kr. 6,10, innb. kr. 7,28.
- Rolf Nordhagen . . . : LÆREBOK I BOTANIKK. For klasse 1 og 2 i real-skolen og gymnasiet. 2. oppl. Kr. 2,52.
NORSK FLORA. Med kort omtale av innførte treslag, pryd- og nytteplanter. Tekstbind. Kr. 22,40.
- W. Opsahl : BARSKOGENS NATURLIGE FORYNGELSE. Illustrert. Kr. 11,20, innb. 12,88.
- Maisen Pedersen : SJELDNERE FLERÅRIGE PLANTER OG SOMMERBLOMSTER. Med illustrasjoner i sort og farver. Kr. 5,40.
- Thekla Resvoll . . . : BOTANIKK. 10. utgave. Illustrert. Kr. 3,86.
VINTERFLORA. Vore vildtvoksende løvtrær og buske i vinterdragt. Illustrert. Kr. 2,74, innb. kr. 3,86.
- H. L. Sørensen . . . : NORSK SKOLEFLORA. Til bruk ved undervisning og botaniske utforder. 16. utgave ved Rolf Nordhagen. Illustrert. Kr. 4,98.

H. ASCHEHOUG & CO.

H O S A L L E B O K H A N D L E R E F Å E S :

K. O. BJØRLYKKE:

NORSKE PLANTER

En skoleflora med 360 bildeider og en kortfattet plantelære. Åttende utgave. Kr. 4,26

LITEN SKOLEFLORA

med 314 bildeider. Kr. 2,24.

ERLING CHRISTOPHERSEN:

BLOMSTER FRA FJORD OG FJELL

Med 16 plansjer i 4 farver etter akvareller av Maria Vigeland.
Kr. 3,86, innb. kr. 4,26.

A. W. BRØGGRERS BOKTRYKKERIS FORLAG - OSLO

A. W. BRØGGER S BOKTRYKKERI A/S